

Sopta, fra Martin

(Dužice, 14. 2. 1891. – negdje kod Ljubuškog, 12. 2. 1945.)

Uobitelji Martina i Ruže rođene Pinjuh u selu Dužice (župa Rasno) rođen, a na krštenju je dobio ime Franjo. Prvih šest gimnazijskih razreda pohađao je i završio u Franjevačkoj gimnaziji na Širokom Brijegu. U franjevački red stupio je na Humcu 6. kolovoza 1908. Jednostavne zavjete položio je 6. kolovoza 1909. Nakon toga je u Mostaru pohađao državnu gimnaziju na kojoj je maturirao 1910. zajedno s dvojicom klerika koji su prvi položili ispit zrelosti na nekoj civilnoj ili državnoj srednjoj školi.⁷⁷⁰ Tako je gimnaziju završio u Mostaru 1910. godine, gdje je studirao bogosloviju (1910.-1914.), a nakon toga filozofiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1915.-1917.) i u Beogradu (1921.)⁷⁷¹. Za svećenika je zaređen u Sarajevu 21. rujna 1913.

Bio je profesor u širokobriješkoj gimnaziji (1914. – 1927. i 1932.-1943.), profesor dogmatike i apologetike, spekulativne filozofije i etike na Franjevačkoj teologiji u Mostaru (1927.-1932. i 1943.-1945.).⁷⁷² Bio je i prefekt bogoslova 1943.-1945. godine.

„Nakon ulaska partizana u Široki Brijeg bio je zarobljen te pogubljen na putu za Ljubuški“ (HFBL, 499). Nešto više svjetla u još uvijek nerazsvjetljene događaje glede njegova pogubljenja donosi fra Ante Marić: „Za njega vele da je bio bez dlake na jeziku, da je

---

⁷⁷⁰ „Prvi franjevački hercegovački abiturijenti na vel. gimnaziji u Mostaru. Ove su godine po prvi put tri naša mlada klerika položila ispit zrelosti (maturu) na državnoj gimnaziji i to dvojica s *odlikom*, a jedan sa svim glasovima. Čestitamo i sretan početak!“ (Kršćanska, 1910: 7, 139).

⁷⁷¹ U dopisu provincijalata Zemaljskoj vladi u Sarajevu navodi se: „Fra Martin Sopta stud. phil. u Beogradu, koji je ove godine apsolvirao“ (SP. SV. 54, f. 87).

⁷⁷² *Promjene osoblja hercegovačke franjevačke provincije*. Novo starešinstvo provincije izvršilo je slijedeću promjenu osoblja u provinciji: U Mostar dolazi za profesore bogoslovije o. fra Martin Sopta“ (Kršćanska, 1943: 7, 108).

istom mjerom osuđivao hitlerizam kao i staljinizam, da zbog ponosa što je Hrvat nije mogao otrpjeti ikakvu nepravdu ili zločin te je tako često dolazio u sukob s vlastima: za vratom mu je bila predratna Jugoslavija, a NDH ga je jednom prilikom dala uhititi kad se u Mostaru provukao kroz žicu i tješio Srbe. Da bi ga pustili na slobodu, intervenirao je fra Emil Stipić. Razumije se, da je fra Martin takav stav zauzeo i prema prtizanima, pa su mu za to i glavu kao zmiji stukli. Znao je on dobro tko su i što su partizani. I kad su partizani prvih dana počeli govoriti u Ljubuškom protiv Crkve, onda se je Sopta zaputio s Čerina u Ljubuški preko brda (19 km.), ušao u njihovu komandu i održao im lekciju i zabranio im govoriti protiv Boga, Crkve i vjere. Partizani su se smijali, ali fra Martin je olakšao svoju savjest. To je tipično fra Martinovo. Ja ne znam čime će Novak opravdati ubojstvo fra Martina Sopte. O fra Martinu svjedoči i fra Kamilo Milas: 'Fra Martin Sopta. Četvrtak po sv. Blažu otišao je opremiti bolesnika u Veliki Ograđenik. Produljio u Čitluk, odakle je otjeran u Ljubuški i sutradan, u petak, fra Vid Čuljak u devet sati vidio ga na prozoru zatvora [u Ljubuškom] i rekao mu: *If gefangen*. Sa ostalim tu je sigurno ubijen' (Marić, 2007: 92-93).

Nakladnik
Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM
Franjevačka knjižnica Mostar

Recipe
Knjiga 11.

Niz
ODGOJNI ZAVODI HERCEGOVAČKE FRANJEVAČKE PROVINCIJE (KNJIGA 5.)

Za nakladnika
dr. fra Ivan Sesar, provincijal

Odgovorni urednik
fra Ante Marić, knjižničar

Lektura
mr. sc. Irina Budimir

Recenzent
dr. fra Ivan Dugandžić

Slike na prednjoj korici
Fotoarhiv Hercegovačke franjevačke provincije,

Slike na zadnjoj korici
R. Frangeš-Mihanović: *Theologia* (brončani reljef),
vlasništvo Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu.

Tisak
FRAM – ZIRAL, Mostar

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

378.6.014:27-789.32](497.6)"1860/1945"

KNEZOVIĆ, Pavao

Studij bogoslovije u Hercegovačkoj franjevačkoj
provinciji : 1860.-1945. / Pavao Knezović. -
Mostar : Hercegovačka franjevačka provincija
Uznesenja BDM : Franjevačka knjižnica, 2012. - 950
str. : ilustr. ; 25 cm. - (Recipe ; 11)

Bibliografija uz tekst.

ISBN 978-9958-876-07-3

COBISS.BH-ID 19297286

PAVAO KNEZOVIĆ

**Studij bogoslovije
u
Hercegovačkoj
franjevačkoj provinciji
1860. — 1945.**

Mostar, 2012.